

TENAESTELIN ጤና ይስጥልን

Årgång 50
Nr 2
December
2009

Medlemsblad för Svensk-Etiopiska Föreningen

Kvinnor utbildas i ledarskap

Berhane Legese från Ambo och Fitsum Esayas från Arsi. Två kvinnor som fått möjlighet att gå en tre år lång utbildning i ledarskap vid Mekane Yesus Management and Leadership College i Addis Abeba. Mer om de olika ledarskapsutbildningarna för kvinnor som stöds av bl.a. Svenska kyrkan och EFS på sidorna 26-27. Foto: Kersti Karlsson.

TENAESTELIN

ᄒᄒ ᄒᄒᄒᄒ

Ansvarig utgivare: Håkan Pohlstrand
Tryck: Fyris-Tryck AB

Adressändringar

ska snarast meddelas till Örjan Åkerrén, se adress nedan.

Manusstopp

Manus till nästa nummer skickas till någon i redaktionskommittén senast den 15 februari 2010. Gärna med e-post (word- eller doc-filer).

STYRELSE

Ordförande:

Håkan Pohlstrand
Skottbacken 8, Vansö
645 92 Strängnäs
Tel: 0152-200 02

Vice ordförande:

Biniyam Wondimu
Bergstigen 12
171 34 Solna
Tel: 08-82 54 06
E-post : biniyam.wondimu@ki.se

Sekreterare:

Ingegerd Nylander
Upplandsgatan 80
113 44 Stockholm
Tel: 08-30 34 56
E-post: ingeagerd.nylander@gmail.com

Skattmästare/medlemssekreterare:

Per Wallgren
Åkervägen 36
756 51 Uppsala
Tel: 018-32 47 63
E-post: per.wallgren@sva.se

Örjan Åkerrén
Valloxvägen 40L
741 42 Knivsta
Tel: 018-34 15 90
E-post: orjan.akerren@it-arkitekterna.se

Övriga styrelseledamöter:

Asnaketch Woldetensaye (018-30 42 67)
Wessen Beshah (08-603 80 20)
Sven Britton (08-678 86 70)
Ingegerd Nylander (08-30 34 56)
Sonja Pohlstrand (0152-200 02)

Redaktionskommitté:

Pia Virving
Tel: 08-500 272 22
E-post: pia.virving@telia.com

Ingegerd Nylander
Tel: 08-30 34 56
E-post: ingeagerd.nylander@gmail.com

Sven Britton
Tel: 08-678 86 70
E-post: sven.britton@ki.se

Tekeste Negash
Tel: 018-10 32 01
E-post: tne@du.se

Barbro Ergetie
Tel: 0708-731913
E-post: barbro.ergetie@telia.com

Reseinformation:

Håkan Pohlstrand
Tel: 0152-200 02

Medlemsavgifter:

Medlemsavgiften för kalenderåret 2009 är 150 kr för enskild medlem, plus 10 kr för varje ytterligare familjemedlem. Avgiften betalas in på pg 45 97 88-6, Svensk-Etiopiska Föreningen

Hemsida: <http://svensk-etiopiska.se>

Ordförande har ordet

Böcker om Etiopiens fauna

Skall man fördjupa sig i Etiopiens fauna måste man ha tillgång till litteratur. Litteratur som med tiden blivit riktigt bra. Bara i år har det kommit ut två bra böcker om Etiopiens fåglar .

Var hittar man då litteraturen?

Naturbokhandeln vid Stenhusa gård i Mörbylånga på Öland har i särklass Sveriges bästa sortiment gällande bra böcker om Etiopiens fauna. Jag vill presentera några av dem.

Birds of The Horn of Africa

Boken täcker Etiopien, Eritrea, Djibouti, Somalia och Socotra. En bra fälthandbok, den bästa hittills. Bra köp med andra ord. Boken har beställningsnummer 2917.

Birds of Ethiopia and Eritrea

En stor bok för bokhyllan där hemma. Den är fullspäckad med fakta och innehåller utbredningskartor, historik om gamla upptäcktsresande från 1800-talet etc. Texten är intressant. Förutom några bilder på Etiopiens endemer i mitten av boken innehåller den bara text. Beställningsnumret är 2919.

Birds of Africa South of Sahara

Näst bästa fälthandboken. Utbredningskartorna är dock inte bra. Boken har beställningsnumret 3099.

De tre nu nämnda fågelböckerna har en etiopisk endemisk fågel på framsidan. Den första visar en Ethiopian Bushcrow. Omslaget på de två andra Prince Ruspolis Turaco.

Vill också nämna några andra böcker som är bra för en Etiopienresenär.

A Field Guide to the Larger Mammals of Africa

Det här är en bra bok om djur som även täcker djurlivet i Etiopien. Beställningsnummer: 3889.

A Field Guide to the Reptiles of East Africa

Innehåller beskrivningar av ormar, ödlor, krokodiler etc. Boken har beställningsnummer 2688.

Så här beställer du böckerna! Gå in på nätet på www.naturbokhandeln.se

Eller ring telefon: 0485-444 40.

Där har ni fem bra julklappsböcker. Men viktigast av allt: Glöm inte kikaren!

God Jul önskar Håkan Pohlstrand

"Gryning över Kalahari" har blivit film

Lasse Berg om nya rön på höstmötet

För fyra år sedan kom Lasse Bergs bok "Gryning över Kalahari" ut. Den som handlar om hur människan blev människa. Nu har den filmatiserats och Lasse Berg har framför kameran fått göra om sina intervjuer och åter besöka de utgrävningsplatser han skrivit om i boken.

Tack vare det har han fått tillgång till senaste nytt inom olika vetenskapsdiscipliner. Om det berättade han för oss på höstmötet den 7 november.

Förra gången, för tre år sedan, när han besökte vår förening hälsade han oss alla med orden "Välkomna hit alla afrikaner". Nu preciserade han sig och välkomnade oss alla som etiopier. För som det ser ut idag är det från Awash som vi, Homo Sapiens, vandrade ut från Afrika för cirka 80 000 år sedan. Då - när Bab el Mandeb-sundet mot nuvarande Jemen under istiden torrlagts.

Vi var förmodligen inte så många, bara

*Filmen som baseras på Gryning över Kalahari visas i SVT 21/12, 2000.
Foto:
Martin Hydén.*

ett hundratal, men lyckliga omständigheter gjorde att vi överlevde och att vi 10 000 år senare nådde Sydostasien och Australien. Och att vi fortsatte att ta oss genom Asien, vidare till Europa och slutligen till Amerika.

Men varför lämnade vi Awash, undrade sen någon. Nej, det vet man inte, här gäller bara spekulationer, menade Lasse Berg.

– Det kan ha varit en klimatförändring, kanske en konflikt, eller bara ren nyfikenhet.

Sex meter måttband, där varje meter representerar en miljon år. Längst till vänster levde förmänniskan Ardipithecus kadabba. Bara under de två sista decimeterna har vi människor, Homo Sapiens, funnits till. Foto: Martin Hydén.

Extremt goda möjligheter är det att hitta fossil i Awash, förklarade Lasse Berg. Foto: Lasse Berg.

Första utomstående besökarna

I flera år har TV-bolag och tidningar från hela världen stått i kö för att få besöka utgrävningsplatserna i Awashdalen. Ingen har släppts in. Som första utomstående fick Lasse Berg och hans fru Ingrid för tre år sedan en inbjudan. Förra hösten fick de komma tillbaka tillsammans med ett team från Sveriges Television.

Tidsperspektiven hisnar. För att vi lättare ska hänga med tar Lasse Berg fram ett sex meter långt måttband, där varje meter representerar 1 miljon år. Föreningens ordförande, Håkan Pohlstrand, får hålla i ena änden och Lasse förklarar att Håkan nu representerar förmänniskan *Ardipithecus kadabba*. Flera exemplar av *kadabba*, som levde för nästan sex miljoner år sedan, har hittats på västra sidan av Middle Awash.

Under de miljoner år som sedan passerar förekommer 10–15 olika hominider. Någonstans på måttbandets mitt, för drygt tre miljoner år sedan, vandrade Lucy, *Australopithecus afarensis*, omkring i Awashdalen.

– Men det är bara här, under måttbandets två sista decimeter,

som vi, *Homo Sapiens*, har funnits till, berättar Lasse Berg.

– Och först här, sex centimeter från slutet lämnade vi Awash. Jordbrukare har vi bara varit den sista centimetern och industrialiseringen kom under den sista millimetern.

Awash idealiskt för utgrävningar

I Awash är det extremt goda förutsättningar att hitta fossil, förklarade Lasse Berg.

– Ytlagret luckras hela tiden upp och avslöjar ständigt nya fynd som ett resultat av jordplattornas rörelser.

En månad varje år, i december-januari, kommer utgrävningsteamet hit och bakom teamet finns två auktoriteter på området, Tim White från Berkeleyuniversitetet i Kalifornien och Berhane Asfaw, framstående etiopisk paleontolog.

Vi får se bilder från fältet på 20–30 forskare som i den enorma värmen, väl påklädda, finkammar terrängen, gående eller krypande och som sätter upp små flaggor i sanden när de hittar något. Och hur de

Terrängen finkammas. Så fort ett fynd görs sticks en liten flagga ner i sanden. Foto: Lasse Berg.

efter en dags letande med stort engagemang fördjupar sig i små benbitar.

Garhi och redskapet

I hela världen har man hittat fossil från 3.000 av våra förfäder. Men Awashdalen är speciell eftersom det bara är där man hittat en obruten kedja av förmänniskor ända fram till vår egen art.

Speciellt intressant är Australopithecus garhi som för 2,5 miljoner år sedan, med sin lilla hjärna, kom på hur man kunde tillverka redskap. Lasse Berg förtydligar vikten av det.

– Tack vare redskapet kunde man komma åt föda som utvecklade den egna hjärnan, en förutsättning för mänsklig evolution.

I Awash har man också hittat en skalle av en 165 000 år gammal Homo Sapiens.

– Men det mesta tyder i dag på att Homo Sapiens äldsta rötter finns i Kalahariöknen, i gränstrakterna mellan Botswana och Namibia.

Småväxta förmänniskor

Vad skiljer då oss från förmänniskorna, frågade någon i publiken.

– De första hominiderna var småväxta, bara drygt en meter långa. Homo Erectus däremot, cirka en miljon år gammal, var ungefär lika lång som vi. Det gällde både män och kvinnor. De hade ordentliga rumpor, som gjorde att de kunde springa bra. Och de sprang fort dessutom. För tack vare att pälsen försvunnit kunde de nu svettas. Men prata kunde de inte.

Och det var just talet, förutsättningen för bra samarbete, som gjorde att vi på sikt överlevde.

– Människan har under större delen av sitt liv varit en fridsam varelse. Det är först under de senaste 15.000 åren som våld förekommit.

Han är en otrolig berättare, Lasse Berg. En berättare som kan prata hur länge som helst utan att åhörarna tappar koncentrationen. Och har man tidigare inte varit intresserad av paleontologi blir man det. Det märktes på högen med böcker framme vid podiet. Liksom förra gången såldes de slut i ett nafs.

Text: Pia Virving

Trädplanteringsprojektet

Som vi berättade i förra numret av Tenaestelin har nu 3 000 plantor av tio inhemska träd planterats i föreningens regi i Akaki. På höstmötet samlades 1 460 kronor in bland medlemmarna. Enligt beslut bidrog då föreningen med lika mycket, vilket betyder att 2 920 kronor går till plantering av nya träd i Etiopien. Sänd gärna ett bidrag till Svensk-Etiopiska Föreningens postgiro 45 97 88 – 6.

Märk talongen Trädplantering.

Foto: Sonja Pohlstrand

Vilket vimmel på höstens möte!

Ett 100-tal medlemmar kom till höstmötet på restaurang EthioStar den 7 november. "Stod människans vagna i Awash" var rubriken för Lasse Bergs anförande (sidorna 4-7). Under punkten aktuella frågor berättade Ingegerd Nylander om donationen som formgivaren Karin Mobring gjort till Svensk-Etiopiska Föreningen (sid 8-9). Pengar samlades också in till föreningens konto för trädplantering i Etiopien. *Foto: Martin Hydén.*

En av många i vimlet

En av många som kommit till höstmötet var David Östensson, rektor på Building College mellan åren 1967-71. "Arbetet var inte alltid så enkelt, men det var mycket lärorikt", säger han om åren i Addis Abeba.

Känd formgivare donerade pengar till mödra- och barnhälsovård i Etiopien

Svensk-Etiopiska Föreningen har tillsammans med två andra organisationer med verksamhet i Etiopien, Fistulasjukhuset och etiopisk sjukvårdspersonal i Sverige, erhållit en donation på drygt 400 000 kr vardera av formgivaren Karin Mobring.

Karin Mobring var möbelarkitekt och möbelsnickare, utbildad på Konstfack och Carl Malmstens Verkstadsskola. Hon anställdes 1964 på IKEA och ”stod under flera decennier för något av det bästa som IKEA åstadkom inom formgivning”, enligt IKEAS utställningskatalog från utställningen på Liljevalchs Konsthall sommaren 2009. Karin Mobring formgav möbelklassiker, som snurrbordet *Karusell* 1969 och stolen *Krumelur* 1972. Stolen *Ingrid*, *Stabil* furumöbler, bokhyllan *Leka* samt sittgruppen *Katinka* är också formgivna av Karin Mobring.

Karin Mobring kom från Östersund och flyttade tillbaka till hemstaden efter sin pensionering. När barnläkaren Mohammed Moussa arbetade på barnkliniken i Östersund mötte han våren 1983 Karin Mobring.

Hon hade själv ingen familj, men blev genom Mohammed engagerad i barns och kvinnors situation i Etiopien. Hon besökte aldrig landet men genom vänskapen med Mohammed och hans familj stödde

hon under många år olika projekt. Mohammed var engagerad i och när han reste till Etiopien för att arbeta eller hälsa på sin släkt samlade hon och hennes arbetskamrater på IKEA in pengar.

När Karin Mobring dog i februari 2005 testamenterade hon sina tillgångar till barn- och mödravårdande projekt i Etiopien och till blinda barn i Egypten. Egypten har dock avvisat donationer från privatpersoner. Kvarlåtenskapen går därför till ändamål i Etiopien. Mohammed Moussa utsågs i testamentet till förvaltare av egendomen och det är han som föreslagit de tre föreningarna.

Hur donationen från Karin Mobring ska användas diskuteras av styrelsen.

Karin Mobring anställdes redan 1964 på IKEA. Foto: IKEA

Kanske en julklapp?

Till stöd för trädplanteringsprojektet har föreningen gett ut en **almanacka för 2010** med bilder av i Etiopien förekommande endemiska djur och fåglar. *Fotograf: Håkan Pohlstrand.*

Almanackan kostar 142 kronor (inkl. porto 22 kr) som sätts in på föreningens plusgirokonto 45 97 88-6. Ange namn, adress och skriv ”almanacka”.

ALMANACKA 2010

Karin Mobring längst till vänster, Mohammed Moussa i mitten, tillsammans med en grupp som arbetade med svältkatastrofen i Etiopien 1984. Bilden tagen i Åre 1985.

Mohammed Moussa värd en alldeles egen historia

Hur Mohammed kom till Sverige och utbildade sig till läkare är en berättelse värd att berätta.

När Mohammed var fem år gammal drabbades han av tbc. Han bodde i Motar i Gojjam, cirka 100 km sydöst om Bahar Dar. Hans föräldrar var förstas mycket oroad och försökte med alla medel, bl a att offra en höna, att stävja sjukdomen, men Mohammed blev inte frisk.

En släkting, en koranlärare, kände till det nyöppnade barnsjukhuset i Addis Abeba. Detta var i mitten av 50-talet. Familjen beslöt att ta Mohammed till sjukhuset. Resan företogs med mula, lastbil (s k trentaquattro) och garri. På sjukhuset som då bestod av ett rum med några sängar inne på Princess Tsehay Hospital, blev Mohammed omhändertagen av läkarna Edgar Mannheimer, Bengt Strindberg och Yngve Hofvander och sjuksköterskan Barbro Hyland. De blev Mohammeds familj,

då de egna föräldrarna inte kunde komma och hälsa på så ofta.

Barbro blev mycket förtjust i Mohammed, tröstade honom och gav honom godis när han fått sprutor eller hade ont. De unga läkarna Strindberg och Hofvander brydde sig också mycket om hur Mohammed mädde och tog sig an honom på olika sätt. Mohammed berättar att han ville också bli som de, bry sig om andra människor, och han ville redan då bli läkare.

Första patienten på nya sjukhuset

När barnsjukhuset, the Ethio-Swedish Pediatric Clinic, flyttade in i sitt nybyggda hus i december 1959 blev Mohammed den första patienten. För att förbereda honom för livet efter sjukhuset lärde Barbro Hyland honom läsa och skriva. Hon tog också honom med på åkturer i sin Volkswagen. Mohammed blev yr i huvudet och kräktes den första gången, berättar han.

Fick fadderfamilj i Sverige

När han skrevs ut från sjukhuset gick han i två år på St Joseph's skola och bodde inneboende på en katolsk mission i Addis. Edgar Mannheimer hade insett att Mohammed var en begåvad pojke och ville att han skulle få möjlighet att fortsätta att studera.

Edgar kontaktade sina vänner i Sverige, John Holmberg och hans hustru Kerstin, som hade uttryckt en vilja att stödja ett barns utbildning. John Holmberg var kemist och chef för Kabi. Paret Holmberg tog sin an Mohammed och han blev 1962 antagen till General Wingate School, en elitskola för pojkar skulle man säga idag. Där har många av Etiopiens och Eritreas politiska ledare skolats.

Utbildade sig till läkare i Sverige

Sitt första besök i Sverige gjorde Mohammed 1967, inbjuden av paret Holmberg. De blev mycket fästa vid varandra. Mohammed

återvände till Etiopien och avslutade sina studier vid General Wingate School. Året därpå – 1968 – kom han till Sverige, läste intensivkurser i svenska och kom 1969 in på Karolinska Institutets läkarutbildning. Som färdig läkare arbetade han i Östersund och i Västernorrland fram till 1999. Sedan dess arbetar han som specialist på barnkliniken vid Akademiska sjukhuset i Uppsala. Mohammed bor i Tierp, är gift och har fyra barn i åldrarna 14 till 6 år.

Mohammed har aldrig lämnat Etiopien i tankarna. Han reser tillbaka ungefär vartannat år och arbetar med olika hälsoprojekt, som Sister Jember Tefferas holistiska projekt i stadsdelen Teklehaimanot. Han har under åren bistått 25 flickor med sjuksköterskebildning och trettioålet pojkar med utbildning i olika yrken. Han lät även bygga ett hus till sina föräldrar i Gojjam och öppnade en affär till dem för deras försörjning.

Text: Ingegerd Nylander

Ardi – vår nya urmoder Längre och äldre än Lucy

Att vår gemensamma urmoder – lilla 3,2 miljoner år gamla och 1,0 meter långa Lucy Australopithecus afarensis eller Dinkinesh den strålande som hon kallas på amhariska – kommer från vad som numera kallas Etiopien förstod vi redan 1973. Men nu har de lärda fått något nytt att diskutera.

Ardi Ardipithecus ramidu visar att vårt ursprung ligger en miljon år längre bort i tiden. Även hon har hittats i Etiopien. Det var för 15 år sedan tillsammans med skelettdelar efter ett hundratal individer.

Det var tidsödande för forskarna att pussla ihop de olika bitarna. Men i början av oktober i år kunde vi läsa i den vetenskapliga

Vy från Awashreservatet. Betydligt kargare är det på den plats där Ardi hittades.

tidskriften Science om vår nya urmoder som grävts fram vid Aramis. Ardi var när hon levde uppskattningsvis 1,20 meter lång, vägde ungefär 50 kg. Hon levde för 4,4 miljoner år sedan. Ardi är både vår och Lucys nya urmoder.

– Våra fynd förändrar synen på flera viktiga steg i människans utveckling. Hon kunde både gå upprätt på marken – och klättra på alla fyra i träd. Hon och hennes släktingar kunde dra nytta av både mark och skog, konstaterar Yohannes Haile-Selassie, paleoantropolog, Naturhistoriska museet, Cleveland, USA.

Seklets största fynd

Många trodde att Lucy var det allra största

fyndet från människans absoluta ursprung. Men så här i efterhand förstår vi att Ardi överträffar Lucy i både längd och ålder. Och vem vet vad nästa skelettfynd kan komma att avslöja. Om man gräver djupt i Yardsjön som ligger nära Aramis där Ardi hittades kan nya fynd förvåna mänskligheten.

En pikant detalj i lilla Lucys historia är att

hon har kopplingar till Norrköping. Fynden av Lucy gjordes som bekant av paleontologen Donald Johanson vars föräldrar kommer därifrån.

Vill man ha en lättillgänglig och spännande genomgång av paleontologins historia kan man också läsa Lasse Bergs *Gryning över Kalahari – hur människan blev människa*.

forts sista sidan

Dödsfall

Bengt Troedsson, styrelsemedlem i föreningen mellan 1986-1991

Bengt Troedsson, medlem i Svensk-Etiopiska Föreningens styrelse mellan åren 1986–1991, senare också skattmästare, avled den 6 juli 2009. Bengt arbetade i Etiopien under flera perioder av sitt liv.

1964 började Bengt Troedsson sin anställning på nybildade NIB, Nämnden för Internationellt bistånd, föregångaren till Sida.

Tre år senare flyttade han med sin hustru Christina till Addis Abeba, där han arbetade på CADU till mars 1969 för att tre år senare åter vara tillbaka på Sida i Stockholm.

I juli 1972 var det dags att resa ut igen, då åter till Etiopien och arbete på biståndskontoret i Addis. Denna gång för en period av tre år.

En tredje Etiopienvistelse inleddes i september 1981 fram till maj 1983. Även denna gång på biståndskontoret i Addis.

Många resor till Afrika

Sedan följde år på Sida med många resor i Afrika och Asien och arbete med insatser främst inom undervisningssektorn.

Bengt kunde inte släppa tanken på att åter få arbeta i Afrika, och 1991 kom han

till ambassaden i Harare som handläggare av undervisnings- och kulturbistånd. Där stannade han till 1994, då han gick i tidig pension från Sida.

Efter pensioneringen arbetade han som konsult på Fonden för mänskliga rättigheter och gjorde ett antal resor, främst i Afrika för fondens räkning.

Etiopien hade en särskild plats i Bengts hjärta, och han gjorde en nostalgisk tur dit under några veckor hösten 2002 bl a till Axum, Gondar och Simienbergen.

Hans alldeles speciella känsla för Etiopien berodde också på barnen Maria och Jonas, som adopterades i Addis 1973 och 1974.

Den 6 juli i år avled Bengt i cancer efter ha fått sin diagnos ett drygt år tidigare.

Vid hans begravning i Täby gamla kyrka den 23 juli pryddes hans kista av blommor i de etiopiska färgerna rött, gult och grönt, som också på samma gång innehöll de skånska röda och gula.

Bengt Troedsson skulle ha fyllt 75 år den 7 augusti år.

Om kaffefarmen i Kaffaprovinsen och 70-talets matbombningar

I juli i år dog Gunvor von Rosen, mångårig medlem i Svensk-Etiopiska Föreningen. Hon blev 92 år gammal. Maken, Carl Gustaf von Rosen, som omkom i juli 1977, skulle i augusti 2009 ha fyllt 100 år. Bådas liv kom i mångt och mycket att handla om Etiopien. Heli von Rosen, gift med sonen Eric, skriver om några av de engagemang som var viktiga i deras liv.

Gunvor och Carl Gustaf von Rosen på audiens hos kejsare Haile Selassie.

Enligt traditionen i Etiopien belönades meriterade militärer av Kejsaren med jordlotter, som en sorts pension. När Carl Gustaf von Rosen efter sin tioåriga tjänstgöring i Flygvapnet skulle lämna Etiopien 1956, påminde Kejsaren, Haile Selassie, honom om sin belöning för insatserna under den italienska ockupationen 1936. Det var då Carl Gustaf med sitt Fokker-plan från Malakal i Sudan bistått den etiopiska

motståndsrörelsen som leddes av Ras Imru (Kejsarens kusin) i Gore.

Landområdet Carl Gustaf tilldelades var två gasha (motsvarande cirka 80 ha) obebodd skogsmark i Kaffaprovinsen. Det visade sig ligga långt ut i en djungel som befolkades av gorezaapor, leoparder och lejon, som kom ner till floden för att dricka.

Närmaste by, Bonga, var 35 km bort. Vägen dit kunde till nöds användas under torrperioden för biltransporter; under regnperioden var det bara mula som gällde.

Carl Gustaf och Gunvor startade där en kaffeodling, döpt till Wosho. Äldste sonen Nils Gustaf med fru Britt flyttade till Etiopien och tog sig an Wosho mellan 1960-1965.

De röjde mark och drev upp kaffeplanter i drivbänkar för att sedan plantera dem på terrasserade sluttningar under kvarlämnade skuggträd.

Paret von Rosen på kaffefarmen i Wosho 1971.

Först efter sex år av investeringar i arbetskraft och maskiner kunde man få sin första kaffeskörd. De fick ta lån från Utvecklingsbanken i Addis Abeba, men det mesta av kapitalet investerades av vännen Ivar Thomsen, som blev Carl Gustafs och Gunvors affärspartner i Wosho-projektet.

Vildväxande kaffe

Kaffa är en provins i Etiopien, där kaffe växer vilt i skogen. Karavaner med arabiska handelsmän hade i århundraden kommit hit för att växla till sig kaffe mot salt från Afar-sänkan intill Röda Havet. – Handeln fortsatte in på 1900-talet, berättade en gammal man som var född i den by som en gång funnits där Wosho nu röjdes ur skogen. När han var barn, kom en dag en saltkaravan och tog med sig alla i byn för att säljas som slavar. Den lille pojken räddade sig ensam kvar genom att klättra upp i ett träd.

En decemberdag i tidigt 60-tal när familjen var på väg till Wosho med en tungt lastad DKW-jeep (och en vävstol på släp) körde de fast i en stor lerpöl. Karlarna rev sig i håret och försökte uppfinna olika sätt att vinscha loss jeepen. Under tiden satt Gunvor tyst och stilla med en pinne och petade fram en fåra för vattnet att rinna ut.

Till allas förvåning sjönk vattennivån, och hjulen fick fäste. Typiskt Gunvor.

Svälten blev gnistan

Under början av 70-talet drabbades Etiopiens norra provinser svårt av torka och svält. Hundratusentals människor hungrade ihjäl. Kejsarregeringens ointresse att ta hand om problemet blev den tändande gnistan för en revolution. En marxistisk militärjunta tog makten i september 1974 och avsatte kejsaren.

Den nya regeringens första åtgärd var en jordreform i mars 1975. All mark på landsbygden förstatligades. Alla kommersiella farmer förbjöds. Jordägare fick ingen kompensation. Wosho hann aldrig bli lönsamt för ägarna, de sista två årens skördar hade dessutom blivit mycket små på grund av "Coffee Berry Disease" – en svamp som förstör kaffebären.

Gunvor von Rosen vinkar glatt mot kameran trots trafikproblemen på Bongavägen 1961.

Kaffebönor torkas i Wosho.

Kom varje år till farmen

Varje år hade Carl Gustaf och Gunvor, med kompanjonen Ivar Thomsen, kommit till farmen över jul och nyår. Under decembervistelserna brukade Gunvor arbeta hela dagarna med bokslutet och årsredovisningen.

Sista julen de kom till Wosho, 1975, hade arbetarna städat deras enkla stuga; fönstren var tvättade och tomatträskorna var poletrade. På julafton kom lärare från byskolan som sade sig vara lokala representanter från Ministry of Land Reform, och ville beslagta kaffeskörden. Efter diskussioner gick de sin väg, men bara för att genomföra sitt ärende senare när Carl Gustaf och Gunvor åkt.

Det blev sedan en rättsprocess mot lärarna, som förlorade. De hade olagligt beslagtagit och sålt kaffeskörden, innan det fanns en ny organisation som kunde ta över.

Carl Gustaf tillsammans med glada barn på Woshofarmen.

Wosho blev kooperativ

Först två år efter jordreformen bildades det ett kooperativ, som 1977 övertog alla tillgångarna, skogsmarken, husen och maskinerna. Medlemmarna i kooperativet skördade kaffet, sålde det på näraliggande marknader och delade på inkomsterna. Efter åtta år blev det emellertid bråk mellan medlemmarna. Det slutade med att kooperativet upplöstes.

När marknadsekonomi åter infördes i Etiopien efter Mengistus fall 1991, behöll staten äganderätten till marken, som de nu sålde till privata entreprenörer.

I dag driver ett kommersiellt bolag verksamhet för kaffeexport med över 1000 hektar kaffeodlingar runt Wosho. De anställer kaffeplockare endast under säsongen och tar inget socialt ansvar för dem. De gamla som finns kvar i byn idag är mycket fattiga, och minns Carl Gustafs och Gunvors tid på Wosho som "den gamla goda tiden".

Gunvor von Rosen, (t h) 1951 i Dire Dawa tillsammans med barnen von Rosen, fr v Nils Gustaf, Margaretha, Eric och Astrid.

Gunvor höll kontakten

Under alla år höll Gunvor kontakten med den etiopiska förvaltaren Gabre Selassie Wolde. Tillsammans med ett gäng entusiastiska damer i en kyrklig syförening i Södertälje samlade hon in pengar till Wosho barnens skolgång.

Ato Gabre såg till att pengarna kom fram till barnen, så de kunde fortsätta studera efter att ha gått ut byskolan på Wosho, som Carl Gustaf och Gunvor låtit bygga 1972 med hjälp av bidrag från Tomelilla Folkhögskola i Skåne. "Secondary School" fanns i Bonga, 35 km bort, och eleverna från Wosho behövde hjälp för att kunna bo inackorderade i familjer under skolterminen. Många år senare fick Gunvor ett tackbrev från ett av dessa Woshobarn, när han tagit sin läkarexamen i Polen.

"Kollektiv" i Bromma

1971 flyttade familjen till en rymlig Brommavilla passande en "extended family" med barn, barnbarn och invandrande etiopiska ungdomar, som en i taget fick ett ställe att bo på medan de etablerade sig i Sverige. En av dem var Salomon som numera driver restaurangen EthioStar. Tidvis bodde vi 12 personer i huset.

Gunvor var chef för kollektivet, organiserade schemalagda arbetspass för matlagning och sorterade sopor långt innan det blev kommunalt organiserat. Hon engagerade sig i en studiecirkel i Tvärvetenskapligt Centrum, där de studerade Georg Borgströms bok "Banketten" om hur den rika världen måste bryta upp från "en vettlös bankett" och ta ansvar för jordens resurser och mänsklighetens öde i tredje världen.

"Matbombning" i avlägsna byar

När nyheten om svälten i Etiopien blev känd 1973, fick Carl Gustaf en förfrågan från Thorsten Månson på Lutherhjälpens och från Saab, om det flygplan – en Saab MFI-15 – som CG med tre vänner köpt för flygktioner på Bromma, i stället kunde ställas till förfogande i ett pilotprojekt med "matbombning" i Etiopien. Man skulle testa ett nytt sätt att nå avlägsna byar i bergen med livsmedel.

Matbombning i Gemu Goffa i juli 1975.

Carl Gustaf fick jobbet som projektledare och Gunvor följde med till Etiopien för att ta hand om marktjänsten. Verksamheten var förlagd i katastrofområdena på den fattigaste landsbygden i Wollo och Kambata. De bodde i tältläger eller i hus som ställts till deras förfogande av Lutherhjälpens lokala samarbetspartner Mekane Yesus-kyrkan. Den gamle missionären Pär Stjärne med kunskaper i amarinja engagerades som "liaison officer" för Swedish Air Relief (SAR) som projektet kallades.

Fortsatt hjälpverksamhet

På hösten 1974 avslutades pilotprojektet, men de etiopiska nödhjälpsmyndigheterna ville ha kvar verksamheten. Lutherhjälpens skänkte flygplanen till sin motpart, Mekane Yesus.

Med hjälp av sin gamle vän från flygvapentiden, Lt. Girma Wolde Giorgis (president i Etiopien sedan 2001) och de tre svenska kompanjonerna, bildade Carl Gustaf ett bolag, Air Mula, som skulle ta hand om driften och underhållet.

Gunvor hyrde en villa i Addis Abeba till bolagets kontor och reservdelslager, i väntan på att en hangar skulle byggas på Boleflygplatsen. Två sovrum i huset användes som bostad. Hon anställde en sekreterare och lärde upp henne att föra flygstatistik, ta hand om kassa och verifikationer. Bokföringen sköttes av Mekane Yesus-kyrkans kamrer. Under två år var Gunvor kontakt-

man för Air Mula i Sverige. Hon kom till Etiopien två gånger om året och sammanställde verksamhetens flyg- och laststatistik halvårsvis med rapport till bidragsgivarna Lutherhjälpen och Kvällsposten i Malmö.

Bolaget nationaliserades

Efter ett år nationaliserades Air Mula av den marxistiska regeringen och kyrkans flygplan konfiskerades. Från första juli 1976 övergick verksamheten till regeringsorganet Relief and Rehabilitation Commission, RRC, i en egen flygtransportavdelning.

Under tiden blev det allt svårare att arbeta i landet. Olika frihetsrörelser utnyttjade regeringens svaghet, och förde gerillakrig på flera fronter, både i Eritrea

Trots stundtals dåliga väderförhållanden lyckades man få ut livsmedel och utsäde till byarna.

och i Ogaden, där den somalistödda WSLF-gerillan opererade.

Under våren 1977 pågick i Addis Abeba den "Röda Terrorn" – Mengistus jakt på motståndare i EPRP. Massor av människor mördades. I de oroliga områdena i landets periferi blev flygplanen ständigt utsatta för beskjutning. Ändå behövdes flyget mer än någonsin; i Ogaden hade vägtransporter blivit omöjliga då gerillan minerat vägarna. Hotbilden fick Carl Gustaf att börja prata om att det var dags att dra sig ur Etiopien.

Flög motvilligt till Gode

Den 10 juli 1977 övertalade chefen för RRC, Ato Shimelis Adugna, Carl Gustaf att ta en flygning till Gode i Ogaden. Motvilligt sade han ja. Syftet var ett möte om säkerheten för RRC:s nomadbosättning i Gode

Heli von Rosen, som skrivit artikeln, tillsammans med löjtnant Girma Wolde Giorgis, sedan 2001 president i Etiopien.

West (som utsatts för upprepade gerillaattacker). Avsikten var att flyga tillbaka till Dire Dawa samma dag.

Men starten från Gode försenades och flygplatsen i Dire Dawa hade ingen banbelysning för landning i mörker. RRC-sällskapet tvingades övernatta i Gode hos den lokala RRC-administratören Bellete Ergetie, (svensktalande flygvapenbekant till Carl Gustaf), i det s.k. "palatset" på en kulle en bit utanför byn. Vid halvtretiden på natten den 13 juli väcktes de av artilleribeskjutning. Den somaliska invasionsarmén hade gått över gränsen och besköt nu Gode med mobilt artilleri. Raketerna regnade på huset.

Några i RRC-gruppen (bl a Ato Shimelis) satte sig i säkerhet i byn och klarade livet; alla som stannade kvar inne i huset blev dödade. En raket med granatspets gick igenom taket och exploderade i det rum där Carl Gustaf tillsammans med två andra personer befann sig. Alla tre döddes ögonblickligen. En var Ato Abdullahi Bade, guvernör för Hararge och Ogaden.

Vid morgontimmarna intog de somaliska trupperna huset. De skar av tungan på Ato Abdullahi, själv född somali.

Begravdes på Gulalekyrkogården

Senare på morgonen jagades somalierna iväg av det etiopiska flygvapnet som återtog Gode, och Carl Gustafs sargade kropp kunde bärgas och flygas tillbaka till Addis Abeba i en Ethiopian Air Force DC-3.

– ”Är det helt bekräftat?” frågade Gunvor när sonen Eric ringde från Addis Abeba

och berättade. Hon befann sig hemma i Bromma. Carl Gustaf begravdes på Gulalekyrkogården i Addis den 19 juli 1977.

Gunvor överlevde sin man med 32 år. Hon somnade lugnt och stilla in den 12 juli 2009 omgiven av sin stora familj. Hon hade levt ett rikt liv, kanske inte i pengar, men i upplevelser som hon haft förmånen att vara med om, både tillsammans med Carl Gustaf och under de sista tre decennierna utan honom.

Text: Heli von Rosen

Dödsfall

Thorsten Månson medlem i styrelsen under många år

Thorsten Månson, Uppsala, avled den 15 juni 2009, två veckor före sin 85-årsdag. Han efterlämnar hustrun Kerstin, sönerna Magnus och Anders med familjer och dottern Karin. Thorsten Månson var under tjugo år aktiv i Svensk-Etiopiska Föreningens styrelse och var de sista sex åren, fram till 1993, ordförande.

1950 flög han och hustrun Kerstin till Etiopien med missionärsflyget Ansgar. De stannade i 17 år i EFS tjänst och var med om att bygga upp radiostationen Evangeliets röst (Radio Voice of the Gospel).

Till Lutherhjälpen

1967 rekryterades han till den kraftigt expanderande hjälporganisationen Lutherhjälpen som bistånds- och economichef. Han blev kvar i 22 år.

Han blev samordnare för en av de mest uppmärksammade katastrofinsatserna, flygbron till Biafra. Vid flera andra små och stora katastrofer skulle Thorsten Månson

axla rollen som en engagerad samordnare av biståndet utan något självhävdebehov. Han förblev en doldis för allmänheten, men blev en kändis i biståndsvärlden.

Flera biståndsinsatser

En pionjärinsats var matbombningar i bergstrakterna i Etiopien, som sedan utvecklats i stor skala. Han trodde starkt på samordning av biståndsinsatser och att kyrkor och befolkning på plats skulle ha ett avgörande inflytande. Han deltog engagerat i många möten och konferenser om hur bistånd bäst skulle samordnas för mottagarnas skull och inte för givarnas.

Han utsågs till ordförande för en av de avdelningar inom Lutherska världsförbundet, som samordnade biståndsinsatser. Thorsten Månson avslutade sin karriär som direktor för Lutherhjälpen 1985-89.

Föreningen hedrade Thorstens minne med en gåva till Uppsala stadsmission, enligt familjens önskan.

Text: Ur UNT och Ingegerd Nylander

Maj Ödman avled den 1 september

Maj Ödman blev 94 år. Hon var – liksom nyligen bortgångna Gunvor von Rosen – en kvinna som jag såg upp till och ville efterlikna. Rakryggad, tydlig, rättvis, varm och klok. Jag träffade Maj Ödman första gången i Etiopien i slutet av 1970-talet när hon var på kort besök för källforsknin till en av sina böcker om etiopiska barn.

Hon var producent vid Sveriges Radio TV och skrev flera böcker. Många minns tv-programmen om den neurosedynskadade Peter och hans kamp för ett jämställt liv.

Bland Maj Ödmans många utmärkelser märks två hedersdoktorat och Vasaorden. Hon kom att bli både en kär vän och styrelsemedlem i den svenska grenen av **Läkare i Världen** Médecins du Monde, 1990. Hon har skrivit många böcker ofta tillsammans med annan författare eller sakkunnig. Exempelvis **Stress en del av livet** – Frankenhaeuser, Marianne & Ödman, Maj. Som visar hur stress kan föröda men också ge stimulans och aktivitet och **Om kreativitet och flow**. Med förord av Georg Klein. 1990.

I tidskriften Fokus beskrivs Maj Ödman

som en samhällsbärare och chosofri kvinna av utgående modell. Hon lät inte som andra radioreportrar. "Hon har den minst påträngande rösten på Radiotjänst".

"Mitt barn är inte som andra" blev början på hennes livslånga intresse för barn med funktionshinder.

Maj Ödman var osentimental och ville helst inte prata om sin smärta. Hon drabbades i barndomen av en ständig ledvärk. Men hon fick ingen riktig diagnos förrän fyra år innan hon dog. *Multipel epifyseal dysplasi* (MED) som är en ärftlig sjukdom och hindrar bildandet av ledbrosk. Då först hade hon äntligen fått möjlighet att gå till botten med sin egen ihållande smärta. Hennes underbara envishet gjorde att hon tillsammans med sin bror som är läkare kunde röntga alla i familjen som var drabbade och diagnosen MED upptäcktes.

Hon var bland så mycket annat i sitt fantastiska liv sommarvärd i radion sju gånger. Jag hoppas att hennes sommarprogram kan läggas ut på webben så att vi åter igen får lyssna på Maj Ödmans lugnande, älskade och avstressande röst.

Barbro Ergetie

Skolan kommer till eleven i UNICEF-projekt

Från 2003 och fram till nu har antalet barn som går i skolan i Etiopien ökat från 64% till 80 %. Samtidigt har antalet kvalificerade lärare i grundskolans högre stadier ökat med 30 %. Sida har bidragit med stöd till den här utvecklingen.

Fortfarande är det många barn ute på landsbygden, speciellt sådana som tillhör

nomadiserande folkgrupper, som inte har möjlighet att gå i skolan.

Sida stödjer nu UNICEF och programmet med mobila skolor, som ska försöka att nå ut till barn i avlägsna delar av landet.

*Foto:
Pia Virving.*

Svensk hjälp skapar krig

Sveriges afrikanska krig

Dokumentär, Bengt Nilsson
Sveriges afrikanska krig, 304 s.
Timbro förlag, 2008.

För att recensera denna bok på ett professionellt sätt krävs att huvudorden *Bistånd* och *Krig* definieras. Det finns ett fyrtiotal synonymer för bistånd (hjälp bland annat) och endast en för krig (ofred). Men hur vi nu än väljer att definiera orden är de behäftade med en mängd allvarliga problem. Den här boken bekräftar mycket av vad många anat. Det är en delvis sanningsenlig dokumentär sedd ur en nitisk och till synes väl påläst svensk journals och författares källkritiska ögon. Den ger många tankeställare och en hel del vatten på många kvarnar.

Bengt Nilssons senaste bok *Sveriges afrikanska krig* är nämligen en bok så fullspäckad med sanningar, fördomar, missförstånd och en del dråpliga, men ofta fruktansvärt tragiska händelser att alla vi som älskar Etiopien har svårt att vara okritiska. Dessutom är vi ofta lojala mot Sverige och dess demokratiska rättvisesystem. Det är svårt att läsa om makthavares svek. Det är svårt att inte ta boken personligt – vare sig man är svensk eller etiopisk – vare sig man älskar Etiopien eller Sverige.

Boken är nämligen en uppgörelse med hela den svenska biståndskulturen. Boken avslöjar hur Sida under flera decennier har finansierat krig och stöttat diktaturer i Afrika. De första 150 sidorna ägnas åt Etiopien. Resterande cirka 150 sidor delas av Liberia, Uganda, Sudan och Zimbabwe. Bengt Nilsson visar hur biståndspengar leds på avvägar för att till slut hamna på konton som kontrolleras av militären.

Sant eller vinklat? Bengt Nilsson är författaren och journalisten som gjort det ingen före honom vågat skriva. Läs hans senaste bok om bistånd som skapar krig. Foto: Anton Nilsson

Om jag inte själv hade levt i landet så länge, hört och sett så mycket av vad han berättar – men som jag av många skäl avstod att skriva eller tala om när vi levde i Etiopien – så hade jag i dag haft svårt att tro på vad jag läser. Är människor så grymma och maktfullkomliga? Boken bekräftar mycket av det som de etiopier som var på plats på fältet och i ledande positioner redan visste – för mycket länge sedan – men som aldrig beskrevs. Etiopierna var kanske för ”artiga” mot sina givarländer? Då. För länge sedan. När NIB som sedermera blev Sida låg i sin linda.

Svensk hjälp bäst

Boken skriver inte om all den framgångsrika hjälp som Sida under åren har givit till Etiopien. Den får aldrig glömmas bort. Etiopien är Sveriges första mottagarland för bistånd framför allt under kejsarens tid. Etiopien och Sverige har ett långvarigt vänskapsförhållande som fortsätter. Bengt Nilsson skriver på flera ställen även om ”det bedövande vackra etiopiska landskapet”.

Jag rekommenderar boken till alla dem som liksom jag själv varit blind av kärlek till Etiopien och dess folk och som okritiskt älskat utan förbehåll. Likaväl som jag okritiskt trott på svenskt bistånd och givandets ”osjälviska” och ömsesidiga – för att inte säga bilaterala – glädje.

Barbro Ergetie

Catherine Hamlin, Fistulasjukhuset, får alternativa Nobelpriset 2009

Catherine Hamlin, som tillsammans med maken Reginald, byggde upp Fistulasjukhuset i Addis Abeba, är en av fyra personer som tilldelats 2009 års Right Livelihoodpris, ibland kallat det alternativa Nobelpriset.

Motiveringen är att hon ”under 50 år har behandlat patienter med obstetrisk fistula (en förlossningsskada), vilket gett många tusen av Afrikas fattigaste kvinnor hälsan, hoppet och värdigheten åter.” Priset kommer att delas ut i Riksdagshuset den 4 december.

Catherine Hamlin kom till Addis Abeba 1959.

I juni i år firades 50-årsjubileum av paret Hamlins arbete i Etiopien. I Desta Mender, där Fistulasjukhuset har sin lantgård och sitt rehabiliteringscenter, arrangerades en stor fest, där bland annat olika stödorganisationer deltog. Från Fistulasjukhusets insamlingsstiftelse i Sverige fanns ordföranden Carin Palmcrantz och kassören Christina Andersson på plats.

Det barnmorskecollege som ligger i anslutning till gården har varit igång ett tag, men i samband med jubileet ordnades åter en invigning, eftersom ytterligare delar av

colleget färdigställts. För närvarande pågår byggnation av elevbostäder.

Högtidlig invigning av barnmorskecolleget i Desta Mender.

Dr. Hamlin med barnmorskor och sjuksköterskor. Foto: Carin Palmcrantz

Fyra regionala kliniker

Fyra regionala minikliniker för fistulabehandling finns i dag ute i landet. I Bahar Dar, Mekele, Yirgalem och Harer. En femte, i Metu, beräknas vara klar att tas i bruk inom ett halvår.

Jag läser i ett nyhetsblad från Fistulasjukhuset om kvinnan Hawa, som opererats på den nya kliniken i Harer. I femtio år har hon lidit av sin fistulaskada. Hon fick den i samband med sin första förlossning, den som kom att bli hennes enda. Barnet dog. Självt blev hon lämnad av sin man, som inte stod ut med lukten från henne.

Hon berättar att hon hört talas om Fistulasjukhuset i Addis, men att det var för dyrt för henne att ta sig dit. Inte heller kände hon någon som kunde hjälpa henne.

I femtio år bodde hon hos sin syster, inte inne i huset, utan i en hydda bredvid. Det är för sent för Hawa att få barn nu. Däremot har hon fått tillbaka sin värdighet.

Har tre funktioner

Miniklinikerna har tre funktioner. De erbjuder behandling av läkare på plats. I svåra fall kommer ett team från sjukhuset i Addis ut och opererar.

Man erbjuder också kostnadsfri, förebyggande vård till fattiga kvinnor som tillhör riskgrupperna. Det är kvinnor som tidigare opererats för fistulaskador, mycket unga kvinnor samt sådana med fysiska problem som gör att förlossningen kan kompliceras.

Slutligen, man fungerar som centrum för utbildning av kvinnor som brukar hjälpa till vid förlossningar och man informerar också om riskerna med att föda ensam.

Så började det

En återblick. Det var 1959 som paret Catherine och Reginald Hamlin kom till Addis

Abeba för att arbeta vid Prinsessan Tsehai's Sjukhus. Där kom de i kontakt med kvinnor som efter långdragna förlossningar - ofta dör barnet till slut av syrebrist - fått så svåra skador/fistlar i underlivet att det resulterat i urin-, ibland också avföringsläckage. Något som kvarstår hela livet om det inte behandlas. Och som dessutom skapar svåra lidanden, inte minst när det gäller socialt utanförskap.

Paret Hamlin opererade kvinnorna och 1974 byggdes det egna Fistulasjukhuset med hjälp av pengar som samlats in utomlands.

Sjukhuset är det enda i världen som specialiserat sig på fistulakirurgi.

Kostnadsfri behandling

Sjukhuset är unikt så till vida att man enbart behandlar fistulaskador. I dag är det det enda sjukhuset i världen som specialiserat sig på fistulakirurgi och läkare från andra utvecklingsländer kommer hit för att få utbildning.

Varje år opereras 2 800 kvinnor och man räknar med att drygt 90 % av dem blir botade. Behandlingen är kostnadsfri och all

verksamhet finansieras med hjälp av medel utifrån, från t.ex. stiftelser, organisationer och enskilda givare.

Obefintlig förlossningsvård

Man räknar generellt med att komplikationer tillstöter vid en av 20 förlossningar, vilket inte innebär några större risker i den industrialiserade världen, där mödra- och förlossningsvården är god och ett kejsarsnitt snabbt kan läggas.

I ett land som Etiopien, där en stor del av de blivande mödrarna bor i områden där förlossningsvården oftast är obefintlig, innebär ett outvecklat bäcken, som ett resultat

av undernäring, eller ett barn som ligger i fel läge stora risker för modern. Förlossningar som pågår i fem dagar, kanske mer, är inte ovanliga.

Man tror att så många som tre miljoner kvinnor kan vara drabbade av fistulaskador i världens utvecklingsländer.

När paret Hamlin kom till Addis 1959 hade de planerat att stanna i tre år. I stället blev de kvar där. Tack vare dem har mer än 30 000 kvinnor i Etiopien hittills blivit opererade och hittat vägen tillbaka in i samhället.

*Text: Pia Virving
Foto: Right Livelihood*

Han ansvarade för Etiopiens telenät i slutet av 50-talet

Rolf B. Olsson är i dag 91 år och bor i Göteborg.

Mellan 1957 och 1959 arbetade Rolf B Olsson inom det etiopiska televerket, där han ansvarade för landets telenät. Det innebar att han skulle se till att befintliga anläggningar fungerade, samtidigt som han skulle planera

och genomföra nya installationer. Om det berättar han bland annat i sin nyutkomna bok med titeln "Kejsarens nya telefoner".

Under sina två år var Rolf en flitig brevskrivare hem till fästmon Ulla i Göteborg och det är tack vare de breven han nu så detaljrikt, efter femtio år, kan berätta om sin tid i Etiopien.

Av boken framgår att han arbetade hårt,

men att det också blev en del tid över. För campingliv i Langano till exempel. För jakt eller avkoppling i Ambo. För resor ner till flygarna i Debre Zeit och besök på Building College. För tennis, bridge, bilrallyn, goda middagar, dans och så vidare. 1957 blev han, tillsammans med sin danspartner, mästare i sällskapsdans på Ras Hotel. Det kunde han tacka dansinstitutet Akademien för Dans vid Kungspassagen i Göteborg för, menar han.

Och han hann också att njuta av den vackra trädgården som omgav huset han hyrde.

Imponerande är hans sätt att registrera omgivningen så noggrant. Oavsett om det gäller stads- och gatulivet, landskapet han möter på sina resor, människor han kommer i kontakt med, naturskiftningar, sedvänjor och inte minst maten han bjöds på. Vilken tur att han hade sin lilla Halda skrivmaskin med sig!

Utbildning av personal

The Imperial Board of Telecommunications of Ethiopia, IBTE - det var dit Rolf kom för att bli avdelningschef inom den Tekniska byrån. Förutom att ansvara för telenätet skulle han se till att utbilda underställd personal, eftersom det var meningen att IBTE på sikt skulle skötas i etiopisk regi.

1957 fanns det 10 000 telefonabonnemang i hela landet och cirka 1 500 personer arbetade inom IBTE, de flesta i Addis Abeba. Organisationen var uppbyggd efter svensk modell och hade, sedan den bildades 1953, svensk ledning.

Nytt sätt att tänka på

Efter några månader i landet var Rolf ute på inspektion av ett kabelarbete i Addis. Kabeln skulle ersätta luftledningar. På en sträcka av tio meter arbetade tjugo personer med schaktningsarbete. "De grävde med gamla skyfflar och utan något på fötterna."

Rolf med lång erfarenhet hemifrån, han hade dessutom sysslat med rationaliseringsarbete inom Televerket i Göteborg, såg genast en möjlighet att göra arbetet effektivare. Han räknade ut att med svenska skyfflar och skor på fötterna skulle säkert halva arbetsstyrkan kunna rationaliseras bort.

Männen tjänade vid den här tiden cirka en etiopisk dollar per dag, två svenska kronor, vilket de och deras familjer kunde leva på.

Det blev inget rationaliseringsförslag från Rolfs sida: "Jag bedömde situationen som sådan: Verkställ alla dina rationaliseringsplaner mycket försiktigt i detta land. Jag kände stor tillfredsställelse med mig själv för detta beslut."

Fjäderfän i station

Allt gick inte enligt planerna. I staden Dilla, ett 30-tal mil söder om Addis, byggdes 1958

Rolf och Gerd, mästare i sällskapsdans på Ras Hotel nyårsafton 1957.

en ny telestation. En påkostad anläggning som skulle invigas av kejsaren. Bertil Nygren, chef för enheten telestationer, insåg behovet av tillsyn i väntan på att invigningen skulle äga rum och en person sattes på att vakta anläggningen. Den personen, berättar Rolf i sin bok, var också utbildad för att sköta stationen.

Invigningen drog ut på tiden och när man kom dit för att inspektera anläggningen, upptäcktes det att den blivit hemvist för ett hundratal höns.

Händelserika resor

Många resor ute i landet blev det för Rolf eftersom man vid den här tiden förbättrade telestationer och långlinjer. I boken berättar han om strapatsfyllda turer i en liten Volkswagen, som plöjer fram i så mycket vatten att man inte vet om det finns fast mark under bilen, om bortsköljda broar och om hotell utan husrum. Tur att telestationerna finns. I en sådan övernattade man vid något tillfälle, i lånade sängkläder. Rolfs kudde var full av loppor, sömnen blev därefter.

Alla behöver telefoner

Under hösten 1958 arbetade Rolf med att

Med Gösta Leringe, linjemästare som var Rolf's närmaste medarbetare.

planlägga telefonfrågorna i samband med att FN:s ekonomiska kommission för Afrika skulle etableras i Addis Abeba. Kontorshus byggdes, nya gator planerades, kablar skulle ersätta de omoderna telefonstolparna. Rolf konstaterar: "Alla behöver telefoner!"

I oktober 1958 hade man många avbrott på de utgående linjerna från Addis. Det visade sig bero på avklippta kopparledningar. Det ryktades om att materialet var attraktivt för tillverkning av armringar till kvinnor och att det också såldes till boskapsägare, som virade tråden runt kossornas horn för att de skulle må bättre. Oavsett vad kopparn skulle användas till, stölderna måste förstås stoppas.

Från långlinjestationen kunde man avläsa avståndet till avbrotten. Rolf tog kontakt med polisen och tillsammans inledde man jakten på förbrytarna.

En lördagkväll kunde man konstatera att ett ledningsbrott orsakats en mil bort. Rolf kunde ganska väl lokalisera var man skulle leta efter tjuvarna. Ut i bushen åkte han, tillsammans med beväpnade poliser, i bil med släckta lyktor...

Nej, jag tänker inte avslöja upplösningen!

Två år i landet

Rolf åkte hem från Etiopien sommaren 1959. Han hade då arbetat fram en ny organisation för sin avdelning och utsett flera duktiga etiopier till chefer.

I början av november, strax efter det att boken kommit ut, ringde jag upp honom i Göteborg. 91 år är han idag, fortfarande pigg. Jo, han gifte sig med Ulla, som han skrev breven till under de två åren i Etiopien. Men tillbaka har han aldrig åkt. Men minnena finns där, inte minst tack vare breven.

Text: Pia Virving

Vill du köpa "Kejsarens nya telefoner"?

Boken kostar 160 kronor + 36 kr för porto.

Pengarna sätts in på

bankgiro 459-7522, med meddelandet Rolf Olssons böcker.

Glöm inte att skriva ditt namn och din adress.

Vänskap som håller

Av Barbro Ergetie

En vacker sensommardag steg två paranta äldre damer upp för trappan till den gula funkisvillan inte långt från Harpsund. De två lejonerna som bevakar entrén tycktes hålla ett vakande öga på besökarna. En yngre kvinna slöt sig till sällskapet.

Tiden stod stilla när jag blickade in i Aina Kristofferssons ögon. Jag kände genast igen henne, men kunde inte placera henne. Likaså var damen som gick bredvid henne en känd person. Kanske från TV? Hennes dotter Inga Klinga Wickman – bosatt inte långt från Mellösa – kände jag dock inte igen. Men den tredje damen – Greta Svedberg – var också mycket välbekant.

Det tog inte många sekunder så hade jag placerat de båda paranta damerna i Etiopien. Aina och Sten Kristoffersson lämnade Etiopien 1970. Aina är 95 år i dag. Bor i Nacka men hälsar ofta på dottern Inga i Flodafors.

Vi kramades och mindes. Greta och hennes Nils Svedberg var många år i Etiopien. De lämnade landet 1973 då de for iväg i en campingbuss. I dag är Greta 92 år. Nils var rådgivare till Ministry of Finance. En av deras döttrar, den berömda konstnären

Bästa vänner. Aina Kristoffersson och Greta Svedberg träffades i Etiopien för snart ett halvt sekel sedan. I dag är de fortfarande bästa vänner. Foto: Barbro Ergetie.

Lena Svedberg, var en av Sveriges mest spännande och vågade konstnärer. Hon vågade protestera mot alla dem som hade skaffat sig alldeles för stor makt.

– Vi blev förälskade i Etiopien och fick många vänner. Det tog tid att lära känna etiopier men sedan blev man vänner för livet, konstaterar Greta.

Vad saknar du mest från Etiopien?

– Injera, säger Aina Kristoffersson men tillägger leende att blommorna som tog fart bara man satte ner dom i jorden ... dom saknar jag och amaryllisbuketterna och *chirrchirr* (utflykterna) på helgerna.

– Mina etiopiska vänner, säger Greta Svedberg och tar väninnan sedan ett halvt sekel i handen och ler vackert.

70 miljoner kronor i humanitärt stöd till Etiopien

Enligt ett pressmeddelande från Sida beslutade man redan i somras att avsätta 70 miljoner kronor för humanitärt stöd till Etiopien. Stödet kanaliseras via FN och används till matinsatser och akut hälsovård för undernärda barn och andra utsatta grupper.

Sidas bidrag används bland annat för att hålla

igång 32 mobila nödteam i de två mest utsatta regionerna Somali och Afar. Med det svenska bidraget beräknas att de mobila nödteamen ska kunna nå ungefär 2,1 miljoner människor med grundläggande hjälp inom områdena hälsa, livsmedelsförsörjning, vatten och sanitet (Källa: Sida).

Kvinnor utbildas i ledarskap och självförtroendet växer

Under mer än tio år har bl.a. Svenska kyrkan och EFS stött en utbildning i ledarskap för kvinnor vid Mekane Yesus Management and Leadership College i Addis Abeba. Utbildningen, som är godkänd av myndigheterna och öppen för alla, leder till examen på "Diploma och Degree-nivå".

Det är Kersti Karlsson, rådgivare för kvinnor inom Mekane Yesuskyrkan, och bosatt på Entotto i Addis Abeba, som berättar för mig om utbildningen, som innehåller tre steg.

Först en sex veckor lång förberedelsekurs, som Mekane Yesuskyrkans 22 synoder inbjuds att skicka två kvinnor till. Av de kvinnor som gått igenom utbildningen plockas 20 kvinnor ut. Det är de som visar

Abeba, Berhanu och Etenesh, tre kvinnor som stöds av Svenska kyrkan för en treårig Diplomautbildning, som avslutas i juni 2010.

Nu följer steg 2 i form av en ett år lång utbildning som leder till en examen som inkluderar en mängd ämnen t.ex. engelska, datakunskap, bokföring, psykologi, konfliktlösning, bibelkunskap, samhälle i förändring, näringslära, inkomstgenererande projekt, ledarskapsfrågor, kvinnors hälsa och så vidare.

– Kvinnorna som gått igenom utbildningen förväntas sedan, i sina respektive synoder, dela med sig av vad de fått lära sig i månadslånga kurser, förklarar Kersti.

Fortsätter treårig utbildning

Av de kvinnor som fick sin ledarutbildning 2006 har åtta fått extra support från Svenska kyrkan för att fortsätta en treårig Diplomautbildning i ledarskap. De kommer att ta sin examen i juni 2010.

Kersti fortsätter att berätta om nya kvinnor som utbildats. Under 2008 hade man åter en internatutbildning för 25 kvinnor, kvinnor som nu också medverkar i månadslånga kurser i sina synoder. Av dem har åtta fått tillfälle att gå vidare med treåriga stu-

Kersti Karlsson gratulerar Tsehay Abose till examen efter avslutad ettårig utbildning i december 2008. Till höger en av lärarna, Chaltu Tesfa.

bäst studieförmåga och som också förväntas få jobb i sina respektive synoder.

Den här gruppen kvinnor startade sin ettåriga utbildning i september i år.

dier på Diplomanivå, bland annat Berhane Legese från Ambo och Fitsum Esayas från Arsi (se bild på första sidan).

Nu i somras genomfördes ytterligare en preparandkurs, som mynnat ut i en ny ettårig utbildning. Den inleddes i september.

Att utbilda en kvinna är att utbilda en nation

Jag frågar Kersti om utbildningens viktigaste syfte enligt henne.

– Det är att lyfta kvinnor ur fattigdom och förtryck, säger hon och hänvisar till det som Yenenesh Galata, studierektor på Management and Leadership College i Addis Abeba sagt. ”Om ett samhälle systematiskt utesluter 50% av sin befolkning från att delta i det ekonomiska och politiska livet går 50% av resurserna förlorade – ekonomin och politiken försvagas. Detta gäller också den teknologiska utvecklingen, där kreativitet, möjliga lösningar och idéer inte kommer fram. Afrika lider inte av brist på resurser, men på möjligheter att använda de resurser som finns.”

Kersti påminner också om ett annat citat, ett citat som jag tycker är högst gångbart i det här sammanhanget: ”Att utbilda en man är att utbilda en individ, att utbilda en kvinna är att utbilda en nation”.

Mycket lyckad utbildning

Att kvinnans ställning är svag, intygar Kersti. Samtidigt konstaterar hon att den här utbildningen fallit mycket väl ut.

– Av de kvinnor som synoderna skickat till Addis för utbildning har flera också anlitats utanför kyrkan, som kassörer i föreningar till exempel. De brinner av iver att få dela med sig av det de lärt sig och andra i deras omgivning ser att utbildning lönar sig.

Utbildning i näringslära i Gimbi Jorgosynoden i juli i år.

I slutet av juli i år var Kersti med på en kurs i Gimbi – Jorgosynoden, 44 mil väster om Addis Abeba. Det var 21 kvinnor som kom från 21 olika församlingar och som nu fick utbildning.

– I avslutningen deltog den högsta politiska ledningen i området, som representerades både av en man och en kvinna. De lovade att i fortsättningen följa upp de här kvinnorna.

Kersti berättar att hon påverkats mycket av att se hur självförtroendet hos kvinnorna vuxit i takt med att de utbildat sig. Så här beskrev en kvinna sin och klasskamraternas utveckling under kursen: ”Tidigare var vi som ljus under skäppor utspridda över landet. Nu lyser vi. Ni ser väl hur vackra vi har blivit”.

– Och det såg vi verkligen, säger Kersti.
Text: Pia Virving. Bilder: Kersti Karlsson

Gender och utveckling ny utbildning på väg

Att Mekane Yesuskyrkan ligger i frontlinjen i Etiopien när det gäller att ge kvinnorna större utrymme i samhället visar artikeln här bredvid. Kersti Karlsson berättar dessutom om en ny utbildning i Gender och utveckling, som inom kort startar vid Mekane Yesus Management and Leadership College och som godkänts av etiopiska myndigheter.

Yenenesh Galata, studierektor vid Mekane Yesus Management and Leadership College i Addis Abeba.

Kersti frågade studierektorn på skolan, Yenenesh Galata, om bakgrunden till att den här utbildningen initierats. Yenenesh hänvisar till utbildningen i ledarskap för kvinnor som genomförts under många år. Tack vare den har det visat sig att många kvinnor velat studera vidare. Hon säger också att man inte bara vill utbilda för kyrkans behov utan också för samhället i övrigt.

Ato Melkamu Dunfa, som har en Master

i Genderstudier från universitetet i Addis Abeba, hoppas att den här utbildningen också ska få ett jämlikt deltagande.

Han säger till Kersti att det förmodligen inte kommer att bli så. Mera troligt är att fördelningen blir 60% kvinnor och 40 % män.

Till den här kursen kan även studenter från Sverige tas emot, berättar Kersti och hänvisar till e-mailadressen: mymle@eecmy.org

Om kärlek, svek och försoning

Av Barbro Ergetie

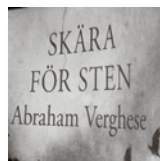
Skära för sten

Originaltitel: Cutting for Stone

Författare: Abraham Verghese

Översättare: Hans Berggren

Förlag: Wahlström & Widstrand, Inbunden, 592 s.

Hänförd är ett alldeles för litet ord för att beskriva hur jag njuter när jag läser denna bok. Jag sväljer varje ord och igenkännandet är nästan totalt. Det är Etiopien, det är kärlek, dramatik, politik, svek, försoning, kaos, smärta, död, liv, kamp och oändlig kärlek. Huvudpersonen befinner sig mellan två eller tre kontinenter och har tydliga identitetskriser. Prosan når estetiska höjder, superlativen räcker inte till.

Författaren Abraham Verghese är 64 år och läkare, född och uppvuxen i Etiopien som han lämnade efter kejsarens fall och kom till Boston 1983. Han är totalt hängiven sitt kall som läkare, humanist och författare. Det är så mycket hos honom, hans liv, hans sätt att gestalta vårt älskade Etiopien och dess människor som jag beundrar. *Skära för sten* är en spännande och djupt berörande bok om förbjuden kärlek, svarta familjehemligheter och politiska intriger.

Jag älskar hans beskrivning av missions-sjukhuset och kulturchocken när han kommer till New York och träffar andra invandrare. Boken handlar om tvillingpojarna Marion och Shiva Stone som är resultatet av en dramatisk och förbjuden kärlekshistoria mellan en vacker indisk nunna och en självsäker brittisk kirurg. Från den dagen de föds på missionssjukhuset i Addis Abeba 1954 har de bara varandra, modern dör i barnsäng och fadern försvinner spårlöst vid födseln. De växer upp i ett kaotiskt Etiopien.

Pojkarna Marion och Shiva Stone växer upp på sjukhuset i en kärleksfull miljö och utvecklar båda två en passion till läkaryrket,

som blir deras kall. Men Etiopien är inte en säker plats. Våldsamma maktkupper präglar det otrygga kejsardömet och det enda de vet är att de är enäggstvillingar. Bröderna satt fast vid varandra med huvudet men blev omedelbart separerade.

Det är en lång roman, nära 600 sidor, ungefär som tre vanliga romaner. Skildringen av den dramatiska födelsen tillåts till exempel breda ut sig över de första tvåhundra sidorna. Som en hel bok i sig. Läsningen blir till en oförglömlig resa genom en mans liv och en gripande skildring av den kraft, intimitet och den förunderliga skönhet som växer ur arbetet med att hjälpa människor.

Skära för sten är en gripande historiebe-rättelse om hur kärlek kan förena och förtära människor som älskar varandra. Som läsare tas man med på en spännande färd genom tre kontinenter och sex decennier. Tvillingpojken Marion återger historien från sitt perspektiv och tar med stora som små detaljer. För dem som inte har upplevt ett etiopiskt sjukhus inifrån måste det bli alldeles speciellt spännande att få inblick i livet på Missing Hospital. De olika kulturerna som visar en hög respekt för olikheterna, som samspekar och ibland krockar med varandra, men framför allt att få ta del av den kraft som finns i kärleken.

FOTNOT. Titeln *SKÄRA FÖR STEN* bör ha vållat både översättaren och förlaget en del huvudbry. Den är en sorts listig lek med ord, som blir alldeles omöjlig när den ska överföras till svenska som i det här fallet. *Skära för sten* kommer från den hippokratiska eden - stensnitt skall jag icke befatta mig med - som också syftar på huvudpersonens efternamn Stone. "Efter förmåga och omdöme skall jag vidtaga dietetiska anordningar till gagn för de sjuka, och vad som kan skada eller göra dem ont skall jag söka avvärja. Jag skall icke ge någon gift, om man ber mig därom, ej heller råda någon till dylikt: ej heller skall jag ge någon kvinna fosterfödrande medel. I renhet och fromhet vill jag tillbringa mitt liv och utöva min konst. *Stensnitt skall jag förvisso icke göra*, utan överlåta denna praktik åt dem som därmed befattar sig.

Dalateatern gästspelade i Addis Abeba

När jag häromdagen deltog i Svensk-Etiopiska Föreningens trevliga och lärorika höstmöte slog det mig att jag inte berättat om Dalateaterns etiopiska teateräventyr som ägde rum förra hösten. Det var så att våren 2008 fick vi en inbjudan att i november samma år delta med en föreställning vid Eastern Africa Theatre Institutes (EATI) 5th Regional Theatre Festival. Det var ju spännande i sig och att festivalen dessutom skulle äga rum i Addis Abeba gjorde ju att jag blev alldeles särskilt intresserad.

Slutade som teaterchef

Efter att ha arbetat som chef för Dalateatern i sju år hade jag bestämt mig för att avsluta min pendlade tillvaro (Stockholm-Falun) och återigen bli frilansande skådespelerska/sångerska. Att så här i slutet av min tid på Dalateatern få ta med en ensemble för gästspel i min fars land var förstås en dröm. Under mina år på teatern har vi gjort en ordentlig satsning på barn och ungdomsteater med många publik och kritikersuccéer. Därför valde vi att tacka ja till denna spännande inbjudan med att spela den alldeles färska ungdomspjäsen "Totalnormal" av Kersti Björkman.

Nu är det dock inte helt givet för en länsteater som är finansierad av landsting, kommun och stat att använda ganska stora pengar för att gästspela utomlands. Teaterns huvuduppgift är naturligtvis att spela teater för människor i alla åldrar runtom i hemlandet Dalarna. Men vi ville inte låta den här möjligheten till utblick och erfarenhetsutbyte gå oss förbi, så efter diverse samtal och

en hel del pappersexercis fick vi lyckligtvis extra pengar från Svenska Institutet och Statens Kulturråd.

Stor uppfinningsförmåga

EATI och festivalerna är ett samarbete mellan Kenya, Uganda, Tanzania, Etiopien och Sverige. Från Sverige var vi ganska många deltagare, men Dalateatern var den enda svenska teatern som kom med en föreställning.

Vår grupp utgjordes av föreställningens tre skådespelerskor, teaterns dramapedagog, en ljusmästare, teaterns tekniske chef och jag, som var turnéledare eftersom jag var den enda av oss som hade varit i Etiopien tidigare.

Det var ett öppet, nyfiket och mycket positivt gäng. De hade fått läsa lite om etiopisk historia och kultur för att kunna ta till sig åtminstone några av alla komplexa intryck. Det är förstås överväldigande att komma från det glest befolkade Dalarna med dess små städer och möta det pulserande, myllrande, motsägelsefulla, kontrast och färgrika Addis Abeba.

Skillnaderna i materiell, teknisk standard och infrastruktur blev också mycket påtagliga i arbetet med att rigga scenerna med ljus, ljud och scenografi. Vi kunde ta med oss ytterst lite teknik och material på flyget. Medarbetarna från Dalateatern och från Hagerfikerteatern (Addis ärevördiga äldsta teater där vi spelade) visade en enastående uppfinningsförmåga, flexibilitet (denna nuförtiden så hyllade egen-skap) och samarbetsförmåga över språk och kulturgränser.

Om unga kvinnor

I Dalarna spelade vi föreställningen "Totalnormal" exklusivt för tonårsflickor. Pjäsens tematik var vilket utrymme som unga

kvinnor ges i dagens samhälle och vilket utrymme de kan ta och vilka möjligheter de har att ta sig ur sina begränsande roller. Skådespelarna använde sig av clownteknik som är direkt, fysisk och tydlig och "vanligt" skådespeleri.

För att kunna genomföra ett bra pedagogiskt arbete i samband med föreställningen maximerade vi i Sverige publikantalet per föreställning till c:a 60 personer och vi spelade i relativt små lokaler. I Addis Abeba fick vi spela för en blandad publik på c:a 600 ungdomar och vuxna, kvinnor och män. Ni kan tänka er vilken omställning att spela för en 10 gånger så stor publik kräver av skådespelare och tekniker. De grep sig an denna utmaning med kreativ entusiasm och publiken var underbart positiv och engagerad. Efter föreställningen ledde teaterns dramapedagog och skådespelarna ett antal grupper i samtal om pjäsens tematik. Dessa samtal var öppna endast för flickor och kvinnor. Ett faktum som väckte förundran, misstänksamhet hos några och stor förtjusning hos flickorna.

Skarpa föreställningar

Under festivalen såg vi många intressanta, roliga, gripande och en del politiskt

Festivalmedlemmarna paraderar genom Addis. Försedda med clownmäsor.

skarpa föreställningar från olika regioner i Etiopien, från Kenya och Uganda. Vi hann med en och annan utflykt också men det finns det inte plats för att berätta om här, men jag vill ändå nämna att vi träffade forskaren Eva Poluha som tog sig tid att berätta för oss om barns situation i Etiopien.

Hon tog oss också med till Alem Aya School i Addis Abeba, en skola för relativt fattiga barn. Elever från skolan kom och såg "Totalnormal". Dalateaterns personal bestämde sig efter vår resa att fortsatt ge Alem Aya School ekonomiskt stöd.

Som ni förstår var det en upplevelserik och inspirerande resa för Dalateaterns utsända. Att jag fick återvända till Etiopien redan efter en månad för en sedan länge planerad jul och nyårsresa bl.a. till Arba Minch tillsammans med make och dotter gjorde ju inte saken sämre.

Text och bild: Astrid Assefa

Föreställningen "Totalnormal" med skådespelerskorna Anna-Lena Efverman, Susanne Hellström och Karin Bergstrand.

Returer skickas till:

Örjan Åkerrén
Valloxvägen 40 L
741 42 Knivsta

Filmen Teza

Regi: Haile Gerima

Etiopiens store filmregissör är tillbaka med en poetisk och visuellt vacker sannsaga om sitt lands tragiska nutidshistoria. Filmen följer läkaren Anberber när han under de första kaotiska åren av Mengistus marxistiska regim i början av 90-talet, återvänder till sin hemby efter många år av exil i Tyskland.

Han finner ett Etiopien i krig, där föräldrar tvingas gömma sina söner i rädsla för att militären ska komma och kräva deras tjänster. Anberbers dröm om att kunna hjälpa sina landsmän förvandlas till en mardröm där han kastas mellan ilska, sorg och en känsla av total maktlöshet. Med flashbacks från förr blandade med dagens verklighet berättar filmen ett lands historia sett genom en ung man med storslagna drömmar och många tunga besvikelser. *Teza* är inte bara en viktig film om Etiopiens

historia, det är också ett inkännande och kärleksfullt porträtt av en man med stora ambitioner och många besvikelser i bagaget. ***Teza* vann CinemAfricas och FESPACOs filmpris 2009.**

Haile Gerima är en oberoende filmregissör, född i Etiopien 1946. Formellt filmutbildad i USA, men den ursprungliga berättarlusten föddes runt brasan med historier berättade av föräldrar och mor- och farföräldrar, och med stort inflytande från pappan som var dramatiker. Sedan 1975 är Haile Gerima verksam som hedersprofessor på Howard University i Washington DC (Presstext Folkets Bio).

Filmen går på svenska biografer sedan den 20 november. Missa den inte! Berätta för vänner och bekanta!

forts från sid 11

Ardis favoritmat

Ardi och hennes medmänniskor förde en mycket hälsosam kosthållning. Lördagsgodis eller farliga tillsatser i maten förekom naturligtvis inte för 4,2 miljoner år sedan. Stjärnan jorden är för övrigt "bara" c:a 4 miljarder (!) år gammal. Livet på jorden beräknas bara ha funnits i c:a 3

miljarder år. Ardis tänder visar att hennes favoritmat kanske var råttor eller andra mindre däggdjur som hon åt tillsammans med en liten sallad gjord på löv. Kanhända avslutades skrov målet med söta fikon och nyplockad frukt.

Text: Barbro Ergetie